

Sprawozdanie merytoryczne z działalności Fundacji „BORUSSIA” w okresie od stycznia do grudnia 2023 r.

GREMIA FUNDACJI

Od 2023 r. Rada Fundacji pracowała w składzie, powołanym na V kadencję przez Zgromadzenie Fundatorów (Kazimierz Brakoniecki, Robert Traba). Tworzyli ją: Alicja Kulik (przewodnicząca), Maja Dobiasz-Krysiak, Łukasz Galusek, Zbigniew Mikołajko, Piotr Mitzner, Jacek Poniedziałek, Wacław Radziwinowicz (członkowie).

Bieżącą działalnością fundacji kierował Zarząd w składzie: Kornelia Kurowska (prezeska), członkinie Zarządu: Alina Kuzborska, Ewa Romanowska, Adelajda Turbaczewska.

W posiedzeniu Rady Fundacji „Borussia”, które odbyło się 24.11.2023 r. w siedzibie fundacji, wzięli udział członkowie Rady, Fundatorzy i członkinie Zarządu. Przez platformę zoom połączył się Zbigniew Mikołajko. Zarząd omówił działalność w 2022 r., odnosząc się do bieżących wyzwań. Rada pozytywnie zaopiniowała sprawozdanie z działalności organizacji. Zapoznała się także z działaniami fundacji w 2023 r.

Zespół stałych współpracowników fundacji tworzyli: Kornelia Kurowska, Ewa Romanowska, Marianna Nowicka (współpraca z wolontariuszami), Justyna Paul (księgowość) oraz wolontariusze programu edukacyjnego UE Europejski Korpus Solidarności.

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA

W okresie od stycznia do grudnia 2023 r. fundacja prowadziła działalność statutową w następujących obszarach:

1. Program Centrum Dialogu Międzykulturowego DOM MENDELSONNA – w partnerstwie z WK „Borussia”.
2. Program transgraniczny
3. Edukacja obywatelska/wolontariat
4. Inne projekty i działania

Ad. 1 Program Centrum Dialogu Międzykulturowego DOM MENDELSONNA

W roku 2023 w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Wspólnota Kulturowa „Borussia” zorganizowaliśmy i przeprowadziliśmy następujące wydarzenia:

Festiwal Mendelsohna

Festiwal Mendelsohna w 2023 r. odbył się po raz ósmy. Tematem przewodnim był „Czas”. W 2023 r. na program festiwalu złożyły się wykłady, warsztaty, koncert, wieczory literackie, czytania performatywne, seminarium, wystawa – tematyka spotkań dotyczyła nie tylko na kontekstu historycznego, podejmowaliśmy także aktualne kwestie kulturowe oraz społeczno-obywatelskie, odwołując się do bieżących wydarzeń takich jak np. trwający od 07.10.2023 r. konflikt na Bliskim Wschodzie, który dotknął bezpośrednio naszego Przyjaciela Alexa Dancyga – historyka i edukatora, związanego z Instytutem Yad Vashem. Alex został uprowadzony przez Hamas z kibucu Nir Oz.

Ważnym elementem i założeniem naszego Festiwalu było jak co roku – zaangażowanie Borussian w program merytoryczny oraz współpraca z partnerami. W 2023 r. byli wśród nich: Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie, Forum Dialogu Publicznego, Miejska Biblioteka Publiczna, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Kino Studyjne Awangarda 2, Instytut Bezpieczeństwa Społecznego, Aurora Films, Wydawnictwo AZORY oraz szkoły: Państwowe Liceum Plastyczne im. E. Mendelsohna w Olsztynie, I Liceum Ogólnokształcące w Olsztynie, IX Liceum Ogólnokształcące w Olsztynie, Zespół Szkół nr 2 w Mrągowie, Szkoła Podstawowa nr 14 w Olsztynie, Szkoła Podstawowa nr 10 w Olsztynie, grupa projektowa „Generation Europe. The Academy”. Wydarzenia Festiwalu – wzorem lat poprzednich – były rozłożone w czasie i trwały od 6.10. do 31.11.2023 r.

Na program 8. edycji Festiwalu złożyły się:

- 6.10. - Oficjalna inauguracja – spotkanie z Jarosławem Kurskim pt. „Dziady i dybuki”. Prowadzenie: Joanna Wilengowska
- 7.10. - Spacer po Osiedlu Grunwaldzkim. Prowadzenie: Joanna Piotrowska
- 7.10. - Koncert solowy Marii Ka „Di szajchesn יד ותוכייש – Połączenia”
- 13.10. - „Słowo to jabłko, śliwka, sen” – wiersze poetek jidysz. Czytanie performatywne pod kierunkiem Ewy Mazgal w wykonaniu Borussiańskiego Kółka Dramatycznego w składzie: Alicja Kulik, Kornelia Kurowska, Urszula Madeja, Ewa Mazgal, Marianna Nowicka, Ewa Pohlke, Joanna Wilengowska, Agata Wojciechowska-Grygo.
Opowieść o poetkach jidysz: Karolina Szymaniak
- 14.10. - Międzypokoleniowe warsztaty kreatywne „Mizrach - Symbole niosą nadzieję”. Prowadzenie: Ewa Pohlke
- 18.10. - Warsztaty edukacyjno-plastyczne dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 14 „Subiektywna mapa Olsztyna”. Prowadzenie: Marianna Nowicka
- 20.10. - Spotkanie z dr. Leszkiem Jodlińskim „Dziedzictwo kłopotliwe czy zapomniane? Puste krzesła. Historie Żydów ze Śląska”. Prowadzenie: Aleksander Suhak
- 22.10. - Pokaz filmu „Hannah Arendt” w reż. Margarethe von Trotta w Kinie Studyjnym Awangarda 2 w Olsztynie.
- Wprowadzenie „Hannah Arendt – filozofka i naukowczyni” – dr hab. Dorota Sepczyńska
- 27.10. - Warsztaty „Cmentarz żydowski w Olsztynie” dla uczniów IX Liceum Ogólnokształcącego w Olsztynie. Prowadzenie: Marianna Nowicka
- 27.10. - Spotkanie z Mikołajem Grynbergiem „Kto ratuje jedno życie – ratuje cały świat”. Prowadzenie: Ewa Romanowska
- 4.11. - Spotkanie z Ishbel Szatrąwą „Toń. Mazurska głębia”. Prowadzenie: Joanna Wilengowska
- 9.11. - Wieczór poświęcony 85. rocznicy Nocy Pogromów „Czarne mleko”. Czytanie performatywne wierszy poświęconych prześladowanym pod kierunkiem Ewy Mazgal w wykonaniu Borussiańskiego Kółka Dramatycznego w składzie: Kornelia Kurowska, Ewa Mazgal, Marianna Nowicka, Ewa Romanowska, Joanna Wilengowska, Agata Wojciechowska-Grygo.
- 16.11. - Spotkanie z ks. Henrykiem Błaszczykiem „Jerozolima – mit, mistyka, czas”. Prowadzenie: Ewa Mazgal
- 17.11. - Wernisaż wystawy fotograficznej „Drewno, kamień, woda” w Domu Mendelsohna. Spotkanie z autorami wystawy: Ewa Pohlke, Gintautas Vaičys, Paweł Strzelec
- 23.11. - Spotkanie autorskie z Anną Liminowicz „Zamalowane okna – historie ze słów i obrazów”. Prowadzenie: Alicja Kulik
- 25.11. - Seminarium dla nauczycieli i edukatorów „Mowa nienawiści a radykalizacja młodzieży” oraz „Zjawisko antysemityzmu w kontekście historycznym i współcześnie”. Prowadzenie: Jacek Purski, Jakub Klepek, Aleksander Suhak
- 30.11. - Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Rokitą „Odrzania. Podróż po Ziemiach Odzyskanych”. Prowadzenie: Joanna Wilengowska.

Wsparcie finansowe: Goethe-Institut, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Fundacja im. Róży Luxemburg (za pośrednictwem organizacji Forum Dialogu Publicznego).

LEKCJE DIALOGU

W 2023 r. w cyklu „Lekcje dialogu” kontynuowaliśmy edukacyjne zajęcia dla grup zorganizowanych: studentów, uczniów i grup wolontariuszy. Tematyka zajęć oscylowała wokół zagadnień edukacji międzykulturowej, wielokulturowych dziejów Olsztyna, historii Domu Mendelsohna, postaci i dorobku architekta.

W akcjach porządkowania cmentarza żydowskiego, które odbywały się w ramach cyklu, wzięli udział m.in. uczniowie: Zespołu Szkół Budowlanych, Zespołu Szkół Elektronicznych i Telekomunikacyjnych, IX Liceum Ogólnokształcącego oraz Szkoły Podstawowej nr 14.

Okazją do poznania naszego miejsca oraz działalności Borussii był także cykl warsztatów dla liderów młodzieżowych z Warmii i Mazur pod nazwą „Lekcje dialogu – młodzież na rzecz demokracji lokalnej”.

Do udziału zaprosiliśmy ponad 60 młodych osób z całego regionu: członków Miejskich Rad Młodzieżowych, Sejmiku Młodzieżowego, samorządów szkolnych lub studenckich, wolontariuszy organizacji. w ramach projektu odbyło się 7 akcji wolontariackich zainicjowanych przez młodych uczestników projektu. W ramach akcji zrealizowany został m.in. projekt „Prusy Wschodnie w obiektywie”, inspirowany „Atlantyda Północy” – borussiańską wystawą sprzed 30 lat.

Dom Mendelsohna to także miejsce wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych, które odbywają się w ramach cyklu „Akademia Borussia” lub jako projekty samodzielne. W 2023 r. były to:

▪ **29.03. - Prezentacja książki „Polskie ślady w Niemczech – Kalejdoskop”**

Była to rozmowa Roberta Traby z redaktorem i współautorem książki prof. Peterem Oliverem Loewem. Partnerem spotkania był Niemiecki Instytut Spraw Polskich w Darmstadt

▪ **14.04. - Tadeusz Borowski, czyli jak pisać (i nie pisać) o Auschwitz**

W 80. rocznicę Powstania w getcie warszawskim zaprosiliśmy na spotkanie poświęcone autorowi wyjątkowego świadectwa o Zagładzie, jego twórczości, a także związkom z Olsztynem. W spotkaniu wzięli udział historyk literatury prof. Sławomir Buryła z Uniwersytetu Warszawskiego i prowadząca Ewa Mazgał. Listy Tadeusza Borowskiego przeczytał Dawid Dziarkowski, aktor Teatru Jaracza.

▪ **19.04. - Wieczór pamięci z okazji 80. rocznicy powstania w getcie warszawskim**

Tego wieczory odczytaliśmy fragmenty „Yizkor, 1943” Racheli Auerbach (1903-1976), dziennikarki, współpracowniczki Emanuela Ringelbluma, a później w Izraelu – Instytutu Yad Vashem. Elementem obchodów rocznicy były także warsztaty w ramach akcji „Żonkile” Muzeum POLIN. Ich uczestnicy, uczniowie Szkoły Podstawowej nr 14 w Olsztynie przygotowali papierowe żonkile, symbolizujące pamięć o żydowskich powstańcach.

▪ **25.05. „Mazur, czyli kto? - O dawnych i współczesnych Mazurach**

Z Piotrem Szatkowskim – językoznawcą, slawistą, założycielem strony regionalnej „Mazurskie słówko na dziś”, badaczem i obserwatorem życia mazurskiego rozmawialiśmy o dawnych i współczesnych Mazurach, mazurskim etnosie, regionalnej tożsamości i jej dylematach. Prowadzenie: Joanna Wilengowska

Rozmowie towarzyszyło czytanie fragmentów „Muzeum ziemi ojczystej” S. Lenza w wykonaniu Wojciecha Rydzio, aktora Teatru Jaracza w Olsztynie.

▪ **16.08. „Młyn rodziny Meyerów z Bartoszc – nieopowiedziana historia”**

80 lat po wydarzeniach do trudnej historii rodzinnej wrócił Burchard Dabinnus, aktor i reżyser z Monachium, którego dziadkowie w latach 30. przejęli młyn żydowskiego sąsiada z Bartenstein/Bartoszc. Wspólnie z potomkami Meyerów analizował fakty historyczne, badał zachowane dokumenty, szukając relacji krewnych i świadków. Podczas spotkania w Olsztynie przedstawił „historię młyna”, zachęcając publiczność do krytycznego spojrzenia na własne rodzinne historie.

Partner: Muzeum Prus Wschodnich w Lüneburgu.

▪ **01.09. – Wieczór literacki Grażyny Zambrzyckiej „Księga Przyjaciół”**

Okazją do spotkania z Grażyną Zambrzycką, poetką i tłumaczką urodzoną w Olsztynie, mieszkającą na stałe w Kanadzie, był jej najnowszy tomik „Księga Przyjaciół”, wydany w 2023 r. nakładem Polskiego Funduszu Wydawniczego w Kanadzie i Stowarzyszenia Literacko-Artystycznego „Fraza”.

▪ **09.11. - „Czarne mleko” - 85. rocznica Nocy Pogromów**

85 lat po Nocy Pogromów w Domu Mendelsohna przypomnieliśmy o tych wydarzeniach. Wstęp historyczny przygotował Aleksander Suhak. Członkinie Borussiańskiego Dramatycznego Kółka przeczytały wiersze (m.in. Paula Celana) poświęcone prześladowanym.

▪ **24.11. „Rodzina Grumachów z Barczewa, Olsztyna, Królewca i Berlina. Fotograficzna podróż w czasie”**

Podczas wykładu prof. Ruth Leiserowicz przedstawiła historię rodziny Grumachów, pochodzącą z dawnych Prus Wschodnich, którą odtworzyła na podstawie badań archiwalnych.

▪ **25.11. Ślady pamięci – Żydzi z Sensburga**

Historię żydowskich mieszkańców przedwojennego Mrągowa, która po 1945 r. na dziesięciolecie popadła w zapomnienie, przedstawiła Magdalena Lewkowicz, nauczycielka i edukatorka, badaczką lokalnej historii, która kilkanaście lat temu zainicjowała w Mrągowie działania edukacyjne wokół historii tutejszej gminy żydowskiej i zaczęła jej dokumentowanie.

Koordinacja: Kornelia Kurowska, Ewa Romanowska, współpraca: Marianna Nowicka

Ad. 2 PROGRAM TRANSGRANICZNY

Program Study Tours to Poland dla studentów

2023 to 19. rok realizacji Programu STP dla studentów, który Borussia aktywnie współtworzy od kilkunastu lat ściśle współpracując z Fundacją Liderzy Przemian (Warszawa).

Celem programu jest prezentacja współczesnej Polski młodym obywatelom państw-sąsiadów w Europie Wschodniej (obecnie Mołdawii, Ukrainy oraz białoruskiej diaspory). Jako partner programowy odpowiadamy za tworzenie wspólnie z partnerami merytorycznego kształtu Programu, przeprowadzenie jego promocji, rekrutację osób uczestniczących oraz organizatorów wizyt – polskich organizacji pozarządowych, kontakty z bezpośrednimi organizatorami wizyt, monitoring wizyt studyjnych, a także bieżącą obsługę programu. Od 2022 r. w związku z agresją Rosji na Ukrainę Program realizowany jest w zmodyfikowanej formule. Wizyty odbywają się w grupach ukraińskich i ukraińsko-mołdawskich. Językami roboczymi są ukraiński i angielski. W 2023 r. w związku z istotnymi zmianami w otoczeniu społecznym i zmianą kontekstu politycznego prowadzone były działania mające na celu aktualizację założeń Programu opisanych w tzw. „Teorii Programu”. W proces odbywał się przy zaangażowaniu przedstawicieli i przedstawicielek donora – Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizatora – Fundacji Liderzy Przemian, koordynatora – Fundacja „Borussia” oraz Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” – odpowiedzialna za ewaluację.

W marcu 2023 r. odbyło się seminarium przygotowawczo-szkoleniowe. W ramach podnoszenia kompetencji osób koordynujących wizyty studyjne i w odpowiedzi na sytuację psychiczną ukraińskich uczestników zorganizowano w jego ramach warsztaty na temat pracy z osobami w traumie, budowania efektywnej komunikacji w grupie, tworzenia warunków do skutecznego prowadzenia procesu edukacyjnego.

W 2023 r. w ramach programu studenckiego w edycji wiosennej i jesiennej odbyło się 8 wizyt. Do Polski przyjechało łącznie 98 osób, w tym 78 osób z Ukrainy i 20 osób z Mołdawii.

Współpracowaliśmy z następującymi organizacjami: Fundacja Instytut Równowagi Społeczno-Ekonomicznej (FIRSE); Fundacja Edukacji i Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (FERSO); Fundacja „Kosmos”; Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich (FEPS); Fundacja Promocji Nauki i Kreatywności; Fundacja Edukacji Pozaformalnej; Federacja Mazowia; Stowarzyszenie Level UP.

Uczestnicy i uczestniczki wizyt gościli w następujących miastach: Bielsko-Biała, Łódź, Nowy Sącz, Toruń i Warszawa. Uczestnicy i uczestniczki wizyt gościli w następujących miastach: Bielsko-Biała, Gdańsk, Łódź, Nowy Sącz, Toruń i Warszawa, Wrocław.

Ad. 3. EDUKACJA OBYWATELSKA/WOLONTARIAT

Warsztaty historyczno-konserwatorskie w Pogobiu

W 2023 r. kontynuowaliśmy współpracę z Domem im. Gerharta Hauptmanna z Duesseldorfu. WK

„Borussia” była partnerem projektu młodzieżowego prowadzonego we współpracy z tą instytucją przez Fundację „Borussia”: w dniach 18-29.07.2023 w Pogobiu Średnim odbyły się warsztaty historyczno-konserwatorskie z cyklu „Zapomniane cmentarze na Mazurach”. Partnerami były tradycyjnie także 2 uczelnie: Uniwersytet H. Heinego z Duesseldorfu i UWM – kierunek Architektura krajobrazu oraz Nadleśnictwo Pisz. Uczestnicy warsztatów – studenci z Polski i Niemiec – prowadzili kwerendę w Archiwum Państwowym w Olsztynie, a następnie uporządkowali i ucytelnili historyczny cmentarz w Pogobiu Średnim, sporządzili inwentaryzację dendrologiczną cmentarza, inwentaryzację nagrobków i mogił oraz analizę kompozycji cmentarza.

Koordynacja: Marta Akincza, Kornelia Kurowska

Finansowanie: PNWM oraz Fundacja Dom im. G. Hauptmanna.

Warsztaty historyczne „Śladami historii nad Bałtykiem” w Golm

W ramach projektu w terminie 03-16.08. r. młodzi ludzie z Polski, Niemiec i Ukrainy wzięli udział w warsztatach historycznych. Podczas wycieczek i moderowanych warsztatów młodzi ludzie poznawali powiązania historyczne i poruszali takie tematy, jak łamanie praw człowieka, propaganda oraz konsekwencje wojny i tyranii. Jednocześnie wspólne codzienne zajęcia – wycieczki rowerowe, gry integracyjne i wycieczki – pomagały przełamać bariery między uczestnikami i doświadczyć, jak skutecznie można się porozumiewać nawet bez wspólnego języka ojczystego. Celem projektu było umożliwienie uczestnikom spotkania, wymiany poglądów, rozwijania umiejętności społecznych i krytycznego myślenia.

Koordynacja: Kornelia Kurowska

Partner: Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V.

Finansowanie: PNWM

„Generation Europe: The Academy”

Projekt „Generation Europe” to projekt z zakresu edukacji obywatelskiej, prowadzony w partnerstwie organizacji z 3 krajów, przygotowujący uczestników z Polski, Niemiec i Hiszpanii do podejmowania działań na rzecz wspólnej, demokratycznej Europy, ochrony praw człowieka oraz promujący aktywną postawę młodzieży w środowisku lokalnym. W ramach trwającego od 2019 r. projektu „Generation Europe. The Academy” realizowanego przez Borussię we współpracy z Urzędem Miasta Monachium oraz organizacją IRENIA z Barcelony, w 2023 r. odbył się cykl warsztatów i seminariów dla młodzieży z naszego regionu uczestniczącej w projekcie oraz działań lokalnych inicjowanych przez grupę projektową dla lokalnej społeczności. W dniach 26.07.-06.08. w Pöcking koło Monachium odbyły się także warsztaty dla uczestników projektu z Hiszpanii, Polski i Niemiec w Barcelonie, podczas których poruszane były kwestie aktywnego obywatelstwa i zaangażowania na rzecz praw człowieka – w formie dyskusji, badań, technik teatralnych i wycieczek. W czasie zajęć młodzież pracowała nad performansem, z którym pod koniec wymiany młodzieżowej wystąpiła w przestrzeni publicznej placu Stachus w centrum Monachium. Kompetencje i umiejętności zdobyte podczas międzynarodowej wymiany uczestnicy wykorzystują w działaniach lokalnych w swoim mieście/regionie.

Koordynacja: Kornelia Kurowska, Magdalena Lewkowicz

Finansowanie: PNWM, IBB e.V., Program Erasmus+

W 2023 r. długoterminowy wolontariat w ramach programu UE Europejski Korpus Solidarności odbywał w Centrum Polsko-Francuskim Alexis Magnon z Francji – w I połowie roku. W kolejnym roczniku wolontariat w Centrum Polsko-Francuskim rozpoczęła Claire Delobelle.

Borussiańscy wolontariusze aktywnie uczestniczyli w działaniach edukacyjnych w Domu Mendelsohna, prowadzili warsztaty i zajęcia dla młodzieży i dzieci.

Koordynacja: Marianna Nowicka

Ad. 4 INNE PROJEKTY I DZIAŁANIA

Rok jubileuszy

W 2023 r. minęło 110 lat od powstania budynku, który otworzył drogę zawodową Mendelsohna, 90 lat od jego emigracji z Niemiec. We wrześniu 2023 r. obchodziliśmy 70. rocznicę śmierci architekta. Minęło także 10 lat istnienia i działania tu – w danej Bet Taharze – uratowanej staraniami Borussii - Centrum Dialogu Międzykulturowego Dom Mendelsohna.

Z okazji tych rocznic nakładem „Borussii” ukazało się III zmienione wydanie esejów biograficznych o Mendelsohnie „Erich Mendelsohn. Olsztyn – Jerozolima – San Francisco” autorstwa prof. Ity Heinze-Greenberg z Politechniki w Zurychu. Ta wybitna biografka i znawczyni dorobku niemiecko-żydowskiego architekta na zaproszenie „Borussii” odwiedziła Olsztyn i była gością spotkania „Erich Mendelsohn – w drodze”, które odbyło się 15.09. Rozmowę z nią poprowadziła Kornelia Kurowska z „Borussii”.

Zorganizowaliśmy też seminarium „Od Bet Tahary do Domu Mendelsohna”. Na seminarium złożyły się:

- wystąpienie Julii Martino (Toruń) „Konserwacja i restauracja żydowskiego domu przedpogrzebowego / Bet Tahary w Olsztynie”
- wystąpienie dr. Ryszarda Nakoniecznego (Gliwice) „Bet Tahara – pierwsza realizacja architekta Ericha Mendelsohna”
- wystąpienie Kornelii Kurowskiej i Ewy Romanowskiej (Olsztyn) „Dom Mendelsohna – historia i pamięć”

Wystąpieniom towarzyszyła debata wokół zagadnień związanych z historią społeczności żydowskiej oraz edukacji i upowszechniania wiedzy o postaciach i miejscach historycznych z nią związanych.

Z okazji jubileuszu/-ów wydaliśmy broszurę o historii Domu Mendelsohna w 3 wersjach językowych.

W jubileuszowym roku zaprosiliśmy 16.12. na spotkanie pod hasłem „W Domu – Wieczór z intencją”. Naszymi gośćmi specjalnymi byli bracia Alexander i Siergiej Chivlowie – młodzi muzycy z Białorusi, tworzący duet „Accomusic”, którzy wystąpili z recitałem akordeonowym pt. „W domu”.

Spotkanie było dedykowane tym, którzy – z różnych powodów – nie mogli spędzić świątecznego czasu „w domu”, ze swoimi bliskimi – a wśród nich ukraińskim żołnierzom, walczącym od niemal dwóch lat z rosyjską agresją. Uczestnicy spotkania przygotowali świąteczne kartki i ozdoby, które przekazaliśmy ukraińskim żołnierzom walczącym w okolicach Charkowa i Bachmutu. Zorganizowaliśmy też zbórkę leków, opatrunków, bandażów zwykłych i elastycznych oraz zimowych wkładek do butów, które trafiły do ukraińskich żołnierzy.

W lipcu i sierpniu w Domu Mendelsohna prezentowana była wystawa architekta Filipa Żuchowskiego „Mendelsohn. Tzitutum”, czyli „Mendelsohn. Cytaty”. Wystawę prezentuje inspiracje i wpływ twórczości olsztyńskiego architekta na obiekty, które autor zaprojektował w swojej dotychczasowej karierze – zarówno tych zrealizowanych, jak i tych pozostałych na etapie szkiców projektowych.

Obchody Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w Domu Mendelsohna

13.04.2023 r. w Domu Mendelsohna odbyły się obchody Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w województwie warmińsko-mazurskim oraz konferencja „Społeczny wymiar ochrony zabytków. Potencjał i uwarunkowania”. Organizatorami wydarzenia byli: Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków oraz Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy w Olsztynie oraz „Borussia”.

Oznakowanie cmentarza żydowskiego w Olsztynie

Cmentarz żydowski w Olsztynie został oznakowany w ramach programu opisu i oznakowania cmentarzy żydowskich w Polsce, prowadzonego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa przy wsparciu: Muzeum

Historii Żydów Polskich POLIN, Żydowskiego Instytutu Historycznego, Związku Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP oraz Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego. Tablica nawiązuje swoim kształtem do macewy. Zawiera kod QR, który odsyła do opisu historii olsztyńskiej nekropolii.

Festiwal Literatury „Atlantyda Północy”

W 2023 r. w ramach II edycji Festiwalu Literatury „Atlantyda Północy”, organizowanego przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Olsztynie, zaproponowaliśmy kilka wydarzeń towarzyszących. Były to:

- Wystawa fotograficzna Jacka Sztorca „Wnętrza krajobrazu”

20.06. w Domu Mendelsohna miał miejsce wernisaż wystawy fotogramów Jacka Sztorca „Wnętrza krajobrazu”. Dokumentuje ona unikatowy krajobraz Warmii i Mazur, piękno i wyjątkowość przyrody i śladów cywilizacyjnych przemian, widoczny w pejzażu regionu.

- „Geopoetyka, czyli poetycka metafizyka krajobrazu”

7.07. w Domu Mendelsohna odbył się poetycki performance – Borussianie czytali swoje ulubione wiersze autorstwa Kazimierza Brakonieckiego, pomysłodawcy Festiwalu, współtwórcy „Borussii”, który w 2023 r. obchodził jubileuszowe urodziny.

- „Barczewo poetyckie” – poetycka wędrówka po Barczewie

Wspólnie z Kazimierzem Brakonieckim 8.07.2023 r. odwiedziliśmy najciekawsze miejsca w krajobrazie jego rodzinnego Barczewa, warmińskiego miasteczka, a spacerowi towarzyszyły wiersze i opowieści poety.

W 2023 r. Fundacja Borussia była także partnerem następujących przedsięwzięć, które toczyły się w Domu Mendelsohna oraz w różnych miejscach Olsztyna i regionu:

„Wagony, wagony” - czytanie performatywne sztuki Łukasza Staniszewskiego

Czytanie w reżyserii Andrzeja Bartnikowskiego **odbyło się 12.01. w Domu Mendelsohna**. Wystąpili aktorzy Olsztyńskiego Teatru Lalek: Adam Hajduczenia, Jakub Ignasiak, Mateusz Mikosza, Marcin Młynarczyk, Sylwia Wiensko. Oprawa muzyczna: Mateusz Cwaliński. Organizatorem wydarzenia była Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie. Współorganizacja: Olsztyński Teatr Lalek, Instytut Północny im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie

Partner wydarzenia: Port Lotniczy Olsztyn-Mazury

„Ludzie, wojna i zabytki” – spotkanie z dziennikarzem z Ukrainy Dmytro Antoniukiem

5.02. odbyło się spotkanie z ukraińskim dziennikarzem, krajoznawcą i miłośnikiem historii Dmytro Antoniukiem, autorem licznych prac krajoznawczych, przewodników i albumów. Cały dochód ze sprzedaży swoich książek i kalendarza autor przeznaczył na wsparcie Sił Zbrojnych Ukrainy.

Autobiografia i historia: „Węgorzewski palimpsest”

O bagażu przeszłości, z którym na tzw. Ziemie Odzyskane przybywali po II wojnie pierwsi osadnicy, o różnorodności rodzinnych historii i sposobach narracji, traktowało spotkanie z udziałem prof. Roberta Traby i Zbigniewa Gluzy z Ośrodka KARTA, które prowadził Włodzimierz Nowak. Organizatorem był Teatr Jaracza.

„M – jak MAESTRO. Odkrywanie literatury międzykulturowej w Polsce” Spotkanie autorskie z Birutė Jonuškaitė oraz tłumaczką dr Joanną Tabor

7.03. wspólnie z Katedrą Literatury i Kultury Krajów Niemieckojęzycznych UWM w Olsztynie, Wydawnictwem „Pogranicze” i Litewskim Instytutem Kultury w Wilnie zaprosiliśmy na spotkanie z Birutė Jonuškaitė i jej powieścią „Maestro”. Spotkanie prowadziła dr Alina Kuzborska.

Podróż z fabułą. Jak współcześnie projektować przestrzeń aktywności turystycznej na przykładzie szlaku Krutyni na Mazurach

16.05. wspólnie z Towarzystwem Opieki nad Zabytkami Oddział w Olsztynie zaprosiliśmy na spotkanie

poświęcone dziedzictwu kulturowemu, Warmii i Mazurom oraz właściwemu wykorzystywaniu ich potencjału turystycznego.

„Warmiński Budda”: poeta w środku swojego świata. Spotkanie autorskie z Kazimierzem Brakonieckim

Spotkanie z K. Brakonieckim na zaproszenie Salonu Muzycznego im. Feliksa Nowowiejskiego w Barczewie odbyło się 9.09. w jego rodzinnym mieście.

W 2023 r. włączyliśmy się także w działania związane z ochroną pomnika Xawerego Dunikowskiego w Olsztynie, uczestnicząc w pozytywnej manifestacji wokół pomnika, angażując się w zbieranie podpisów pod petycją dotyczącą losów pomnika Xawerego Dunikowskiego w Olsztynie. W Domu Mendelsohna prezentowała była idea „Projektu dla Pokoju” autorstwa R. Traby. Odbyła się debata wokół historii miejsca i jego przyszłości.

Opr. Zespół